

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 214
סיון תשע"ט

אבל לאחרונה שבהרבה מקומות דואגים לכסח ולפנות את הקוצים וצמחי בר, כדי שלא יידלקו, א"כ לאחר שפינו את הקוצים והשטח ראוי למעבר, אין בו חשש של איסור קרפף, והעירוב של המתחם מגיע לרמה טובה מאוד. רק כמוכן יש צורך שהמקום ייבדק ע"י מומחה, שיבדוק שאין בעיות בגדרות ובפתחים, ובדברים נוספים שמתחדשים בכל מקום לפי ענינו. [וע"ע בדברי הביאור הלכה (סי' ש"ח ס"ט ד"ה הזרעים) שזן והסתפק אם המקום כבר נאסר ואח"כ סילקו את הקוצים, האם צריך לפרוץ את הגדר באורך י' אמות ולהקיפו מחדש לשם דירה, כמבואר בשו"ע שם לגבי מקום שלא הוקף לשם דירה. ואכמ"ל].

בשבוע זה אירע שינוי זה באחד מהמתחמים הידועים, שהרבה ישיבות וקבוצות חרדיות מתארחות בו, וכמה פעמים הזמינו את מוקד העירוב להקיף את שטח הקוצים בפני עצמו שלא יאסור את המתחם, והיו פעמים שהודיעו להימנע מלטלטל אבל השבוע סיפר לנו מנהל המקום שעבדו שם במשך כמה ימים לפנות את הצמחיה מחשש לשריפה, וממילא כל המקום ראוי לשימוש.

התרחבות הביקוש לעשיית עירובים שכונתיים, וגודל זכותם

בשבוע זה יצא הבודק של מוקד העירוב לתכנן עירוב שכונתי חדש, בעיר נתניה. באחד מהאזורים הוותיקים בעיר, שגרים בו עשרת משפחות חרדיות, לאחרונה התעוררו כמה אברכים להתחזק בנושא של העירוב, ולעשות עירוב שכונתי לשכונה הכוללת את בתי המדרשות ובית הכנסת, כדי שבני משפחותיהם שעד כה טלטלו על סמך העירוב העירוני, שיש בו הרבה מגבלות שמכריחות להקל בנושאים רבים וחשובים, יכולו להדר יותר שיהיה להם עירוב ברמה השכונתית הטובה, וימנעו מלטלטל מחוץ לשכונה.

קבוצת אברכים בתכנון עירוב שכונתי חדש

יש לציין שההתעוררות הזו באה לאחרונה מהרבה מקומות, מאזורים רבים ברחבי הארץ, בשכונות שגרים בהם אברכים שהתחילו להיות מודעים לנושאים ההלכתיים המרכזיים את כשרות העירובים הנעשים בזמנינו, בעקבות הלימוד למעשה עם המחשתי הדברים, והנידונים המעשיים שמובאים בגליונות אלו ובשיעורים, והבינו עד כמה גדול הקולות שצריכים להיחזק להקל בעירובים עירוניים בזמנינו, החלו האברכים לעורר זה את זה לגשת למוקד העירוב ולהתייעץ כיצד לעשות עירוב שכונתי, לערוך תכנית, לחשב עלויות, לגייס תרומות מבני המקום, ולהגיע לשלב של הקמת העירוב ובנייתו. עשיית העירוב המהודר היא זכות גדולה מאוד, שמזכה את הרבים בקלות רבה, בבת אחת הוא גורם לכל הגרים בשטח העירוב, ולכל העוברים בתוך העירוב ולוקחים דבר בידים או בכיס ובעגלה, כל מה שיקחו בתוך גבולות העירוב, לא יהיה בו איסור טלטול. וגם אם יש כבר עירוב עירוני, ואדם בא ועושה עירוב שכונתי, הרי ההבדל ההלכתי בין עירוב עירוני לעירוב שכונתי הוא גדול מאוד, והזכות להיות שותף בעשייתו הוא גדול מאוד.

חשיבות התכנון המקצועי לפני ההתקנה

והנה בעריכת התכנית לעירוב, נתקלנו בנושאים הלכתיים רבים, כאשר הבודק המתכנן היה צריך לחשב היטב איך יעמוד העמוד, שלא

החשש לשריפות מועיל להכשיר עירובים

בתקופה זו של ימי הקיץ החמים ידוע שהשריפות לצערנו מצויות מאוד, במיוחד בשטחי קוצים, או עשבים יבשים, שכל אש קטנה יכולה להדליק שרפה גדולה, ומחמת זה יש הרבה ישובים ששדות מלאות יבול, עשרות דונמים עולים באש. ובכל יום חם יש כמה וכמה שריפות, שאינן מגיעות לכותרות, כי הם קטנות באופן יחסי לשריפות שהתחוללו בחודשים האחרונים, אבל גם בהם יש בעלי בתים שיוצאים עם נזק רב, שנשרף יבול בשווי של אלפי שקלים, או מחסן שהיה קרוב לשטח הקוצים, ומשום כך יש הרבה מקומות שמקדמים רפואה למכה, ומפנים את הקוצים מהשטחים הפתוחים שסביב לישוב ובתוך הישוב, כדי שלא יהיה לאש במה להיתפס, ולא תתפשט שריפה.

פניו שטח קוצים ועשבי בר

הפעולות האלו שנעשו להפחתת נזקי הדליקות ולמנוע אותן, גורמות לפעמים להכשיר את העירוב ברמה טובה יותר. כיון שעל פי הלכה אם יש שטח של יותר מבית סאתיים, שלא ראוי לשימוש אדם, כגון שטח שזרעו בו ירקות, אפילו שהוא מוקף במחיצות של העירוב הוא מוגדר "קרפף", ויש בו איסור טלטול מדרבנן, כדן כרמלית, שאסור לטלטל בו יותר מד' אמות. ומחמת זה כאשר שטח כזה נמצא בתוך העירוב, גם כל העירוב נאסר, משום שהמקום פרוץ אל שטח האסור (שו"ע סימן ש"ח ס"י). בעירובים עירוניים רבים מצויים שטחי קוצים שאינם ראויים למעבר, ואינם ראויים לשימוש דירת אדם, ומ"מ נאלצים להקל בהם ולחלק בין שדה זרעים לדין שדה קוצים, וכבר כתבנו כמה פעמים שהוראת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ועוד פוסקי זמנינו, שדן הקוצים כדן הזרעים, כיון שהשיבה היא מחמת שבני אדם נמנעים מלעבור בתוכם. וכך נוהגים בכל עירובי השכונות, שלא להתיר את העירוב במצב כזה. וא"כ במקומות שיש שטחי קוצים בשטח יותר מבית סאתיים [שהוא כ"כ 1450 מ"ר לשיעור רח"ו, 1600 מ"ר לשיעור חזו"א], הרי זה אוסר את העירוב.

בעיה זו קיימת גם בישובים המוקפים גדר טובה, ואפילו במתחמים של מוסדות גדולים שמשכירים אותם לקבוצות, ויש בתוך הגדר של המתחם שטחים גדולים שאינם בשימוש, ועולים בהם קוצים לגובה מטר או יותר, ובני אדם נמנעים מלעבור בהם, ואפילו

קרפפות הנמנעים בשיטתו קוצים בישובים ובנות המים

הבחורים שלומדים שם שמחפשים מה לעשות, אינם נכנסים לשטחים אלו. וא"כ למרות שמבחינת טיב הגדרות היה יכול להיות עירוב מהודר ביותר, ללא חשש רשות הרבים וללא שאר החששות המצויים בניני צורות הפתח הנעשים מחוטים, כי כל המקום מוקף בגדר, [ואמנם בשער הראשי צריך לעשות צורת הפתח, מחשש שהשער יפתח בשבת יותר מ"י אמות, או לדאוג שישתמשו רק בשער קטן ולא יפתחו את השער הגדול]. אבל מחמת דין הקרפף נאסר הטלטול בדרגה חמורה שלפי הוראת מרן הגרי"ש"א גם לילדים אין לטלטל במקום כזה.

תהיה בו אף שאלה הלכתית. ואיך יעבור החוט, לדמיין את התוצאה ולשים לב לכל ההלכות שיהיו נוגעות אליו. לדוגמה, במקום אחד התושב רצה להעמיד את העמוד במקום מסוים, אבל המתכנן שם לב שלא להעמיד במקום זה, כי לפי החשבון יוצא שהחוט יפגוש בברזל היוצא מעמוד חשמל הנמצא בסמוך ולא יוכל לעבור בקו ישר מעמוד לעמוד, שזה פוסל את צורת הפתח, אם החוט מתעקם באמצע הפתח. ובמקום אחר היה צריך לחשב שלשה אפשרויות, כמה עמודים יצטרכו לפי כל אחת מהאפשרויות, מה עדיף מתוכם, ולהכריע לפי זה את כל המשך המסלול. חישוב זה הוא מומחיות גדולה, שבס"ד מוקד העירוב זוכה להנגיש אותה למקומות רבים.

האם אפשר להשתמש בכבלי החשמל לעירוב

באחד המקומות שרצו להסתמך על כבל חשמל, עקב הקושי להעמיד עמוד בשטח שהוא שבו עברו משאיות רבות, טענו המשתתפים לפי ידיעתם, שאפשר להשתמש בכבל החשמל שעובר שם, להעמיד לחי לפני עמוד החשמל האחד, ולחי לפני עמוד החשמל השני, ועי"ז נעשה הכול לצורת הפתח כשרה.

והנה דין זה היה נידון אורח באחרונים לפני כמה שנה, כאשר התחילו חוטי הטלגרף (טלפון), והמשנ"ב (סו"ס שס"ב) ציין לדברי תשובות האחרונים בענין זה, ולא כתב הכרעה בענין. הנידון באחרונים כלל כמה נושאים, אחד מהם שיש חוטים שאינם מעל גבי העמוד. אולם בעיה זו אנו פותרים ע"י העמדת לחיים תחת כל חוט, בתחילתו ובסופו. נושא שני שדנו האחרונים שחוטי החשמל לא נעשו לשם צורת הפתח, אלא להעברת החשמל. ובענין זה הכריע החזו"א (סי' קי"א סק"ה) שאם יכוונו עליו שמכאן ולהבא ישמש לצורת הפתח, הרי זה כשר. ועוד הוסיף שאין צורך שהבעלים יחשוב על כך, אלא גם אדם אחר יכול להוסיף להם את היעוד הזה לשמש לצורת הפתח. ולפ"ז הפתרון להעמיד לחיים תחת כבל החשמל הוא בעקרון נכון, אלא שבכל זאת מתוך הנסיון לומדים שצריך לשים לב לפרטים נוספים.

חוט המחובר לזרוע שבעמוד

אחד מהנושאים החשובים בהסתמכות על לחי תחת חוט החשמל, הוא המקום שבו יעמוד הלחי, כי בהרבה עמודים הכבל אינו מגיע עד לעמוד עצמו, אלא קשור לאחד מהזרועות שיוצאות מהעמוד, וא"כ אם יעמידו לחי קרוב לעמוד, הוא לא יהיה מכוון תחת החוט, וא"כ הוא פסול. כמבואר ברמ"א ובמשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ג) שענין הלחי הוא כעין עמוד קטן שהחוט שהוא המשקוף יושב על ראשו, ואע"פ שהלחי נמוך (י' טפחים) ואינו מגיע עד החוט, מ"מ מברר המשנ"ב שע"י דין גוד אסיק הוא כביכול עולה עד החוט שנמצא מעליו. ולכן חייבים שהחוט יהיה מכוון מעליו ממש, ואם אינו מעליו אפילו במשהו, כותב המשנ"ב שהוא פסול. לפ"ז כאשר החוט מתחיל רחוק מהעמוד, חייבים שגם הלחי יהיה רחוק מהעמוד, ולפעמים מדובר במרחק של חצי מטר או יותר, ואז יש בעיה להעמיד לחי במרחק כה רב, ובפרט אם העמוד נמצא על המדרכה או מקום מעבר, שאי אפשר לחסום את המדרכה. דבר נוסף שנוגע למצב כזה, כאשר מעמידים לחי רחוק מהעמוד, צריך להוסיף מחיצה שתסגור בין הלחי למשך גבול העירוב, עד כדי שלא יהיה פירצה של ג' טפחים, כמבואר במשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ג). וגם זה מוסיף קושי לעשות לחי רחוק מהעמוד.

המשתתפים עמדו והתבוננו בבעיה שהתגלתה בפתרון הנחמד שהם חשבו, שמעו ולמדו את ההלכה, אבל שאלו וטענו שבמקרה זה אפשר להעמיד את הלחי צמוד לעמוד, כי הזרוע הברזל שיוצא מהעמוד מחובר לחוט, וא"כ הוא המשך של החוט, דהיינו המשקוף, וא"כ המשקוף מגיע עד העמוד [מן הצד], ואם הלחי יהיה צמוד לעמוד הוא כן יהיה תחת המשקוף.

אבל אמר להם הבודק של המוקד, שאי אפשר להחשיב את הזרוע כהמשך אחד, ודבר זה כתב החזו"א (סי' ע"א ס"ק י"א) שאם המשקוף אינו עשוי מיחידה אחת שמגיעה מעמוד לעמוד [או מלחי ללחי], אלא שתי חתיכות עם רווח ביניהם, אפילו שהרווח פחות

מג' טפחים ואפשר לומר לבוד, אי אפשר להחשיבם כאחד, מחמת שנחשב פתחי שימאי, [ואינו דומה לדין פתחי שימאי בבליטות שבלחי, שבו החזו"א באו"ח פפק, אלא כאן זה דין אחר שאומר שאינו נחשב כאחד, וממילא הדבר נפסל מעיקר הדין משום שאין משקוף מצד לצד]. ולכן לא יועיל להעמיד את הלחי תחת הברזל, אלא צריך להרחיקו עד מקום תחילת הכבל.

בדרך כלל כשמדובר בעמוד שנמצא על המדרכה, לא ניתן לפתור את הבעיה בהעמדת לחי רחוק, אלא צריך לחפש פתרון חילופי. אולם כאן האחראים לא נרתעו מהרעיון, ואמרו שיש להם רעיון לעשות שם דבר שנראה מתקן כלשהו שמשמש את התושבים, והוא יהיה גדול ורחוק מהעמוד, וישמש כלחי במקום שנמצא תחילת הכבל.

האם המבודד והכבל ששרים למשקוף

והנה לאחר שהכריעו שחייבים להעמיד לחיים לפני ואחרי עמוד החשמל, התעוררה שאלה אחרת, היכן להעמיד את הלחי, כיון שיש על החוט מבודד מתח (כמו שלשה לחחות), כדי שזרם החשמל לא יגיע לעמוד, וא"כ הכבל מפסיק במרחק מהעמוד בתחילת המבודד, ואחריו יש כבל אחר שמחבר בין המבודד לבין העמוד, א"כ האם אפשר להחשיבו כמשקוף אחד ארוך שמגיע עד העמוד, או שמא גם כאן יצטרכו להרחיק את הלחי מהעמוד כחצי מטר.

בדין זה יש מקום להקל יותר מהמקרה הקודם [בחוט שקשור לזרוע ברזל], משום שכאן הכבל ממשיך באותו קו רצוף, אלא רק שיש בליטות של המבודד באמצע המשקוף, וא"כ יש מקום לומר שמבחינת משקוף הוא משקוף אחד, [ולגבי החשש של פתחי שימאי

דהיינו דין הדומה לבליטות בלחי, יש לומר שדבר שהוא המראה התקין של הכבל אינו פתחי שימאי, כמו ששמענו מהרבנים בדוגמאות אחרות. אבל לא בכל מקום רצו להקל בזה, כי אדרבה אין דרך לעשות פתחים מדברים שצורתם משונה, למרות שכלפי

היעוד שלהם הוא דבר טוב. ויש להאריך בזה, ואכמ"ל]. ולמעשה בעירובים טובים יש להקפיד להרחיק את הלחי עד כנגד הכבל שאחרי המבודדים [אבל הבעיה הזו אינה בדרגות החומרה של הדין הקודם, ולגבי עירוב עירוני, יש לעשות שאלת רב].

בין השאלות שהגיעו למוקד העירוב, היתה שאלה מהרב האחראי על העירוב של הקהילה החרדית בעיר נתיבות. לפני שבוע אירע שעשו תחנת אוטובוס חדשה באחד מהרחובות של הקהילה, במקום שעובר הגבול של העירוב השכונתי. והעמידו שם את מבנה התחנה המקובל, שיש לו שלש דפנות ותקרה. והמקום שהם בחרו להעמיד את המבנה היה בדיוק מתחת חוטי העירוב.

במצב כזה הרי יש כאן מחיצה תחת הלחי, ולכן האחראי העמיד עמוד חדש מאחורי התחנה, והעביר את גבול העירוב אל אחורי התחנה.

אחרי שהעמדי את העמוד והעביר את החוט, התעוררה לו שאלה שיש לפני העמוד אבן סלע בגובה יותר מג' טפחים, וא"כ אין קרקע ישרה לפני העמוד. ובחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) מבואר שאם העמוד צמוד למדרכה, אינו כשר.

אבל מקרה זה שונה מדברי החזו"א, כיון שמהצד הפנימי של העירוב, יש קרקע ישרה לפני העמוד, [וגם על הסלע יש שטח ישר], אלא הסלע מוגדר כדבר הסותם חלק מהפתח, ובדבר הסותם השיעור הוא רק אם הוא גבוה י' טפחים, שיש לו דין מחיצה המחלקת את הפתח, משא"כ בסלע שגבהו רק כחצי מטר, אין בו חשש גם במצב שהוא תחת החוט.

מאגר דירות לשבתות עם עירוב כשר

עקב הביקוש שהגיע למוקד העירוב בימים אלו, ניתן להשיג שוב את רשימת הדירות להשכרה שיש בהם חשמל שבת.

המוענה ינתן ע"י רשימה שתשלח למבקשים,

במייל - a83320@gmail.com

מיי שיש לו מידע על דירות נוספות, מתבקש להודיע באופנים הנ"ל

מבודדים שנמצאים על הכבל והשטח לתו"א

התחייבות לזרוע מבודד שהכבל קשור אליו